

Logos

Utredningsrapport

Namn

Carina Carlsson

Datum

2024-02-01

Skola/Institution

Grundskolan

1. Personalia

Namn Carina Carlsson	Klass/Nivå/Årskurs 8	Testdatum 2023-12-18	Födelsedatum XXXX-XX-XX
Skola Grundskolan	Uppgiftsdel 6–vuxna	Norm Klass 8	

Logos är ett omfattande diagnostiskt test för kartläggning av läsförmåga och de många delfärdigheterna som läsförmågan bygger på. Den version av Logos som används här består av 15 deltester som kartlägger språkförståelse, läsflyt, ordigenkännande och avkodningsfärdighet samt en rad olika delfärdigheter.

Logos mäter både grad av korrekthet och tidsåtgång. I presentationen av testresultaten för de flesta deltesterna uppges följande tre mått för elevens poäng: korrekthet, tidsåtgång och effektivitet. Effektivitetspoängen är ett kombinerat mått för korrekthet och tidsåtgång.

2. Bakgrundsinformation

Jag har träffat Carina för en läs- och skrivutredning. Syftet med utredningen är att få veta mer om Carinas läs- och skrivförmåga för att kunna planera de pedagogiska insatserna, samt att undersöka om Carina uppfyller kriterierna för dyslexi. Kartläggningen skedde på Grundskolan vid två tillfällen i december 2023. Varje testtillfälle varade cirka 50 minuter.

Vid utredningstillfällena är Carina 14 år och 7 månader och går i årskurs 8.

Information från skolan

Carinas lärare säger att hon under hela skoltiden har haft svårigheter med läsning och skrivning. Läsningen har varit långsam och energikrävande. Hon har alltid fått kämpa med avkodningen och läsförståelsen, och har haft svårt att producera svar på frågor till en text. Problemen har blivit alltmer uttalade när prestationskraven ökat. Den långsamma och delvis osäkra avkodningen har bidragit till försämrade läsförståelse och gjort att hon ofta inte hunnit slutföra sina uppgifter på utsatt tid. Hon har också haft stora svårigheter med stavningen, t.ex. dubbelteckning, stavning av oregelbundna ord samt särskrivningar. Hon har behövt en lugn plats i klassrummet för att genomföra uppgifter. Lärare anser att hon har kompetensen, men säger att det hon producerar och lämnar in ändå ofta är otillräckligt för att bedömas som godkänt. Det finns dock kvaliteter i det hon visar. Ibland har hon haft svårt med motivationen på lektionerna och haft svårt att bli igång med uppgifter. Flera lärare har använt ett förenklat läromedel för att underlätta. Lärarna ser svårigheter även i engelska och franska. Carina har haft vissa svårigheter att lära sig begrepp, t.ex. i NO, men har inga uttalade inlärningssvårigheter. Hon har dock svårigheter med uppmärksamheten och koncentrationen på lektionerna samt svårighet att komma igång med uppgifter och att avsluta dem. Hon har svårt att

Rapporten är skriven av Carina Karlsson

arbeta självständigt och det tar lång tid för henne att genomföra uppgifter. Carina är väldigt fåordig i ämnena och på lektionerna. Hon visar ofta en osäkerhet när det gäller hur uppgifter ska göras. Hon har över lag en god självbild och självinsikt om sina svårigheter, men ett negativt självförtroende i skolarbetet. Lärarna har uttryckt oro för henne då de sett en ökande frånvaro under högstadietiden.

Information från hemmet

Carinas mamma berättar att Carina är född i Sverige, men att de pratar tigrinja i hemmet tillsammans med svenska. Hon har inte haft modersmålsundervisning under skoltiden. Carina hade en normal språkutveckling, men fick hjälp av en logoped med uttalet av bokstavs ljudet "r" på lågstadiet. Det finns inga kända läs- och skrivsvårigheter i familjen. Carina hade glasögon som barn, men behövde sedan inte dem.

Carina lärde inte sig läsa flytande när hon gick i lågstadiet. Det tog tid för henne att läsa. I åk 1 började det märkas att hon hade svårigheter. Hon kunde bokstäverna, men det tog ändå lång tid. Mamma säger att Carina har svårt att läsa på alla språk. När hon var yngre brukade mamma läsa högt för henne och Carina har under åren läst högt för sin mamma. Det har alltid varit svårt för henne att skriva för hand. Hon har haft svårt med stavning. Muntligt kan hon uttrycka sig bra. Hon kan återberätta texter eller saker som hänt.

Enligt mamma är hon bra på att prata. Hon är snäll, hjälpsam och sympatisk. Hon har svårt att bli motiverad för saker och gör inte så mycket på fritiden. Mamma anser att hon har en bristande koncentrationsförmåga. Hon är i behov av lugn och ro för att kunna koncentrera sig.

Mamma tycker inte att Carinas självbild är bra. Carina jämför sig ofta med sin syster och tycker inte att hon är lika duktig. Hon går inte alltid till lektionerna i skolan och mamma tror att det beror på att motivationen inte räcker till.

Information från eleven

Carina säger att hon trivs på Grundskolan och även i sin klass. Hon har två kompisar i klassen. Hon tycker att det går bra i skolan, både på lektionerna och på rasterna. Hemkunskap är hennes starkaste ämne. Hemma sover hon mest eller tittar på tv. Hon säger att hon inte har några intressen. Hennes svagaste sida i skolan är att koncentrera sig och att läsa. Hon läser ofta fel och märker inte när hon läser fel, vilket gör att hon inte kan svara på frågor till det hon läst. Följden blir dåliga betyg. Hon berättar att hon haft svårigheter sedan första klass. Hon började på Grundskolan i åk 2 och lärde sig läsa först i åk 3. Läsningen blev ett problem i åk 5 då kraven ökade. Det var likadant med skrivningen. Hon säger att hon inte lärt sig att läsa eller skriva på tigrinja, men att hon inte har några svårigheter att prata. Hon tycker att hon har svårt att läsa och skriva på svenska och på franska, som är hennes främmande språk. Hon läser alltid lika dåligt, tycker hon. Lärarna har gett henne extra tid på prov när hon har behövt det, och det har varit till hjälp för henne. Hon har också fått extra hjälp i svensk/engelska och hon har fått lyssna på texter i stället för att läsa.

Carina beskriver att hon fått hjälp av speciallärare i åk 2 och 3. Hon fick också hjälp med läsningen i åk 4-6 i perioder. Det gick bra för henne på höstterminen i åk 7 och höstterminen i åk 8, men på

Rapporten är skriven av Carina Karlsson

vårterminerna gick det sämre, men hon tackade nej till hjälp av speciallärare. Hon går nu i åk 9. Hon har inga knep att ta till när läsningen inte går bra, men hon brukar googla på ord för att ta reda på hur de stavas. Hon säger att hon inte tycker om att läsa. Hon varken läser eller lyssnar på böcker hemma. Skrivningen och stavningen går bättre än läsningen nu. Det är bättre för henne att skriva texter på datorn än för hand, för då kan hon skriva längre texter. Hon tycker inte att hon har svårt att lära sig och hon har inga svårigheter med ämnesord. Hon har lätt att uttrycka sig verbalt och inga svårigheter att uttala ord. Hon tycker att hon är som en normal tonåring som över lag har ett bra självförtroende.

3. Presentation av testresultaten

Resultaten uppges i percentiler. En percentil anger procentandelen för normeringsgruppen som gjorde lika bra eller sämre resultat än eleven. På de flesta deltesterna innebär en procent över percentilvärdet 30 att eleven inte har svårigheter. Ett percentilvärde mellan 15 och 30 innebär att eleven har måttliga svårigheter, medan svårigheterna är betydande om percentilen är under 15. Gränsvärdena måste tolkas med försiktighet och en helhetsmässig utvärdering av elevens samlade resultat är avgörande för en adekvat bedömning och slutsats.

Resultat i percentiler/percentilnivåer

	Korrekthet	Tidsåtgång	Effektivitet
1. Muntlig reaktionstid			
2. Manuell reaktionstid			
3. Ordläsning	64	5	8
4. Fonologisk avkodning *	0	0	0
5. Ortografiskt igenkännande	66	4	8
6. Fonemisk medvetenhet	63	25	34
7. Fonologiskt korttidsminne	88		
8. Arbetsminne	37		
9. Att skilja mellan ord och homofona nonsensord *	0	1	0
10. Snabb benämning av siffror		93	
11. Visuellt korttidsminne	55		
12A. Läsflyt	2	18	12
B. Läsförståelse	14		
13. Hörförståelse	39		

14. Begreppsförståelse	92		
15. Diktamen	0		

Tom ruta innebär att det inte finns någon percentil för variabeln.

*Genomsnittlig tidsåtgång är beräknad mot bakgrund av ett lågt antal korrekt besvarade uppgifter.

**Deltestet är inte genomfört.

Reaktionstid

Deltest 1. Muntlig reaktionstid

Eleven ser en tärning på skärmen. Tärningen visar en eller två prickar. Eleven ska så snabbt som möjligt ange antalet prickar.

Carinas reaktionstid var längre än genomsnittet (643 ms, snitt 459). Korrektheten var högre än genomsnittet (100%, snitt 98,24).

Deltest 2. Manuell reaktionstid

Eleven får se en pil på skärmen. Pilen pekar antingen åt vänster eller höger. Eleven trycker på Z- eller M-tangenten för att ange riktningen.

Carinas reaktionstid var längre än genomsnittet (683 ms, snitt 352). Korrektheten var lägre än genomsnittet (60%, snitt 95,47).

Samlad utvärdering av reaktionstid

Testerna måste tolkas med försiktighet, men resultatet tyder på att Carinas generella bearbetningshastighet är lägre än det förväntade resultatet för åldersgruppen.

Ordläsning

Tre deltester kartlägger förmågan att läsa enskilda ord. Enskilda ord kan läsas med hjälp av fonologisk strategi eller ortografisk strategi. De samlade resultaten från deltesterna 3, 4 och 5 kommer att ge information om vilken avkodningsstrategi som är Carinas huvudstrategi och hur väl denna behärskas.

Fonologisk strategi innebär att kunna omkoda bokstäver till språkljud och ljuda samman dem till ord. För att testa denna förmåga används nonsensord – ord som inte betyder något. Eleven kan då inte nyttja tidigare erfarenheter av ordet i avkodningen.

Ortografisk strategi innebär att kunna läsa orden som helheter. Orden eller delarna av orden finns inlagrade och känns igen utifrån till exempel morfem. Ortografisk läsning frigör resurser som kan användas till förståelse och är grunden för en god läsförmåga.

Deltest 3. Ordläsning

Eleven skall läsa enskilda ord på skärmen. Carina befinner sig på 8-percentilnivå för effektivitet. Hon befinner sig på 64-percentilnivå för korrekthet och på 5-percentilnivå för tidsåtgång. Resultatet visar betydande svårigheter med ordläsning.

Bedömning och utvärdering

Carina läste de flesta orden korrekt (96,43%), men fick en låg percentil på tidsanvändningen (percentil 5) och på effektiviteten (percentil 8). Resultatet visar att Carina behöver mycket tid för att avkoda ord korrekt.

Hon kunde avkoda både korta och långa ord med korrekthet, men behövde mycket tid för avkodningen beroende på att hon ljudade sig igenom de mer komplexa orden. Långa komplexa ord behövde hon mer tid för att avkoda. Orden hon avkodade fel visar att hon är osäker på lågfrekventa ord med j-ljud och även ord som börjar med tre konsonanter. Ord som börjar med två konsonanter i olika kombinationer klarade hon bra. Hon hade heller inga problem att avkoda oregelbundet stavade ord med ng-ljud eller sj-ljud.

Percentil 5 på tidsåtgången indikerar att Carina huvudsakligen använder sig av fonologisk strategi vid ordavkodning och att det finns brister i den fonologiska avkodningen.

Deltest 4. Fonologisk avkodning

Eleven ombeds att läsa ett antal nonsensord. Orden är inte riktiga ord, utan ord utan betydelse. Nonsensord-läsning förutsätter användning av fonologisk avkodningsstrategi. Eleven befinner sig på 0-percentilnivå för effektivitet. Eleven befinner sig på 0-percentilnivå för korrekthet och på 0-percentilnivå för tidsåtgång. Sammanfattningsvis visar resultatet att Carina har betydande svårigheter med fonologisk ordavkodning.

Bedömning och utvärdering

Carina avkodade 1 nonsensord av 28 ord rätt, ordet repak, vilket gav percentil 0 för korrekthet vid läsning av orden i testet. Hon hade betydande svårigheter att avkoda alla ord, både korta, långa, enkla och komplexa. Hon använde mycket tid för att försöka ljuda ihop bokstäverna, men gav upp när hon märkte att det inte fungerade, därav percentil 0 för tidsåtgång och även 0 för effektivitet. Vid mer komplexa ord var tidsåtgången högre, men det är svårt att dra några slutsatser eftersom hon valde att inte avkoda de flesta orden alls.

Resultatet visar att Carina har stora svårigheter med fonologisk avkodning, som bygger på flera delfärdigheter till exempel omkodning grafem/fonem och fonemsyntes, och när orden inte betyder något blir det särskilt svårt för henne att avkoda.

Deltest 5. Ortografiskt igenkännande

Eleven skall läsa ord med mycket kort presentationstid (0,2 sekunder). Uppgiften förutsätter användning av ortografisk avkodningsstrategi. Carina befinner sig på 8-percentilen för effektivitet. Hon befinner sig på 66-percentilnivå för korrekthet och på 4-percentilnivå för tidsåtgång. Resultatet visar betydande svårigheter med ortografiskt igenkännande.

Bedömning och utvärdering

Carina har en hög korrekthet vid läsningen av orden, 97,92%, vilket är något högre än snittet (95,63%), men den totala percentilnivån för tidsåtgång (percentil 4) och effektivitet (percentil 8) ligger på en låg nivå, vilket indikerar svårigheter med ortografiskt igenkännande. Korrektheten är 100% på korta och högfrekventa ord, men lägre på långa ord (57%) och lågfrekventa ord (59%), trots en något längre tidsanvändning. Hon använder längre tid för långa ord än för korta. Lågfrekventa ord kräver mer tid än högfrekventa ord där tiden för de specifika orden ligger i nivå med snittet.

Om man jämför resultatet för detta test med resultatet för deltest 3 Ordläsning kan man dra slutsatsen att Carina använder sig av fonologisk strategi vid läsning. Det tar lång tid för henne att läsa. Många ord finns inte ortografiskt lagrade i långtidsminnet, vilket påverkar avkodningen negativt. Carina behärskar inte ortografiskt igenkännande fullt ut.

Samlad bedömning av avkodningsfärdighet

Den samlade bedömningen av deltesterna 3, 4 och 5 som mäter avkodningsfärdighet är att Carina i huvudsak använder fonologisk avkodningsstrategi vid läsning. Hon kan avkoda ord rätt, men använder mycket tid till avkodningen, vilket gör att hon behöver längre tid än jämnåriga elever för att avkoda text. Den fonologiska avkodningsstrategin tar både tid och energi.

Delfärdigheter

Deltest 6. Fonemisk medvetenhet

Eleven skall uppge vilket nytt ord man får om ett bestämt fonem tas bort från uppgiftsordet (exempelvis vilket ord får du om du tar bort /k/ i «danska»?). Eleven befinner sig på 34-percentilnivå för effektivitet. Hon befinner sig på 63-percentilnivå för korrekthet och på 25-percentilnivå för tidsåtgång. Resultatet visar måttliga svårigheter med fonemisk medvetenhet.

Rapporten är skriven av Carina Karlsson

Bedömning och utvärdering

Carina uppvisar en korrekthet på 86,67%, vilket ligger över snittet (82,82%) och ger en relativt hög percentilnivå (63). Tidsåtgången är dock sämre än snittet 0,85 sek (snitt 0,74 sek), vilket visar att hon använder mer tid för att svara än åldersgruppen. Effektiviteten hamnar på percentil 34. Hon svarar fel på två testfrågor, trots lång betänketid. Tidsåtgången drar ner resultatet för deltestet och ger percentil 25 som ligger i spannet för måttliga svårigheter. Förlängd tidsåtgång är en huvudindikator för svårigheter hos äldre elever.

Deltest 7. Fonologiskt korttidsminne

Fonologiskt korttidsminne kartläggs genom att eleven ombeds att återge en angiven siffrerad. Uppgifterna har stigande svårighetsgrad och endast korrekthet mäts. Carina befinner sig på 88-percentilnivå. Resultatet indikerar inga svårigheter med fonologiskt korttidsminne.

Bedömning och utvärdering

Carina svarar rätt på 83,33%, vilket är högre än snittet (69,87%). Hon klarar att återge upp till fem siffror korrekt. När siffrornas antal är sex får hon svårt att koncentrera sig och återge korrekt rad. Hon återger då två siffror fel, men klarar att återge den sista med sex siffror rätt.

Om man jämför detta resultat med resultatet i Deltest 4 Fonologisk avkodning där Carina skulle avkoda nonsensord och fick ett mycket lågt resultat (percentil 0), samt resultatet i Deltest 8 Arbetsminne där hon presterade bra, borde hon klarat de kortare orden men gjorde inte det. Ett bra arbetsminne är till stor hjälp vid fonemsyntes. Eventuellt kan det förklaras med att nonsensorden inte hade någon betydelse och därför blev svårare för henne att avkoda.

Deltest 8. Arbetsminne

Eleven ombeds att återge några ord i motsatt ordning till hur de presenterades. Uppgifterna har stigande svårighetsgrad och endast korrekthet mäts. Carina har percentilvärde 37. Resultatet visar inga svårigheter med arbetsminne.

Bedömning och utvärdering

Carina svarar rätt på 50% av uppgifterna, vilket är under snittet (59,32%). Det ger percentil 37. Hon klarar att återge två ord i omvänd ordning med säkerhet. När orden blir fler blir också felen fler. Hon klarar ingen uppgift med fem ord i omvänd ordning, trots gott fonologiskt korttidsminne, se Deltest 7, samt en relativt god hörförståelse, se Deltest 13. Resultatet för uppgifterna med hög svårighetsgrad i Deltest 8 kan förklaras med att eleven mot slutet fick bristande koncentration och uppmärksamhet som påverkade arbetsminnet negativt.

Deltest 9. Att skilja mellan ord och homofona nonsensord (50% gissningsmöjlighet)

Deltestet kartlägger ortografiskt igenkännande. Eleven får se två ord på skärmen och skall ange vilket ord som är korrekt stavat. Hon befinner sig på 0-percentilnivå för effektivitet. Hon befinner sig på 0-percentilnivå för korrekt lösta uppgifter och på 1-percentilnivå för tidsåtgång. Resultatet visar betydande svårigheter.

Bedömning och utvärdering

Carina får en korrekthet på 17,50%. Det ligger mycket under snittet på 91,98% för åldersgruppen. Svarstiden för Carina är 2,12 sek, vilken är nästan dubbelt så lång som snittet (1,09 sek). Percentil 0 för effektivitet. Den höga tidsåtgången indikerar osäkra ortografiska identiteter för orden i långtidsminnet, vilket även visade sig i Deltest 5 Ortografiskt igenkännande. Många fel indikerar användning av fonologisk avkodningsstrategi, som i Carinas fall har visat sig vara bristande. Båda dessa test visar ett resultat av bristfällig ortografisk kunskap.

Deltest 15 Diktamen visar att Carina också har svårt med stavningen av ord, percentil 0 för korrekthet. Carinas fonologiska strategi för avkodning ställer till det när orden har oregelbunden stavning. Hon stavar ofta fel på sådana ord. Vid jämförelse med detta deltest, Deltest 9, kan slutsatsen dras att Carina har svårt att avgöra vilket ord som är rättstavat vid till exempel oregelbundet stavade ord, även om hon endast behöver ta ställning till vilket ord av två som har den rätta stavningen, eftersom den ortografiska kunskapen brister.

Deltest 10. Snabb benämning av siffror

Eleven skall benämna en sifferserie så snabbt som möjligt. Endast tidsåtgång registreras. Carina befinner sig på 93-percentilnivå. Resultatet visar inga svårigheter med snabb benämning av siffror.

Bedömning och utvärdering

På detta test får Carina 100% korrekthet, samma som snittet. Hon använder mindre tid än snittet 0,30 minuter (snittet 0,40). Sammantaget ger det percentil 93, vilket indikerar att Carina har en god visuell perception, sekventiell bearbetning och artikulation utöver en snabb aktivering av siffrornas fonologiska identitet.

Deltest 11. Visuellt korttidsminne

Eleven skall komma ihåg och omedelbart återge en rad snabbt presenterade bokstäver. Endast korrekthet mäts. Eleven befinner sig på 55-percentilnivå. Resultatet visar inga svårigheter med visuellt korttidsminne.

Bedömning och utvärdering

I detta deltest är elevens uppgift att endast återge en rad bokstäver, inte att avkoda, vilket gör att Carina klarar flera sekvenser när inte raden innehåller fler bokstäver än fyra. När raden innehåller fler än fyra bokstäver blir Carinas strategi ett hinder för henne och feLEN blir fler. Carina behärskar inte en snabb parallell bearbetning av en längre rad bokstäver, vilket är en förutsättning för ett fullt utvecklat automatiserat ordigenkännande. Elever med dyslexi fortsätter därför gärna med sin fonologiska avkodningsstrategi.

Kommentar: Detta var sista testet som gjordes vid det första testtillfället.

Läsflyt, läsförståelse och stavning

Deltest 12. Läsflyt och läsförståelse

Läsflyt: Eleven läser en text och svarar på frågor till texten. Läsflyt refererar till antal korrekt lästa ord per minut vid högläsning av en okänd text. Eleven har percentilvärde 12 för effektivitet. Hon läser 84 ord korrekt per minut, medan genomsnittet för denna nivå är 110. Percentilvärdet för korrekt lästa ord är 2 och percentilvärdet för tidsåtgång 18. Resultatet indikerar betydande svårigheter med läsflyt.

Läsförståelse: Carina svarar korrekt på 40% av frågorna, medan genomsnittet för nivån är 65%. Det ger ett percentilvärde på 14 för läsförståelse. Resultatet indikerar betydande svårigheter med läsförståelse.

Bedömning och utvärdering

Den fonologiska avkodningen dominerar och ger fel läsningar, framför allt på lågfrekventa ord. Högfrekventa ord klarar Carina bättre att avkoda. Hon stannar för punkt och kommatecken i texten och läser ibland om när det blir fel, men satsmelodin är något entonig. Om man jämför hennes resultat för korrekt lästa ord/minut med genomsnittet ligger Carina lågt för åldersgruppen. Hon gör fler fel och det tar längre tid för henne att läsa än för genomsnittet. Resultatet för läsflyt är lågt (12). Både resultatet för korrekthet och läsflyt ligger under percentil 15 och indikerar betydande svårigheter med läsflyt.

Carina svarar rätt på 40% av frågorna till texterna, vilket är långt under snittet. Hennes avkodningssvårigheter inverkar med stor sannolikhet på läsförståelsen. Att hon trots stora avkodningssvårigheter ändå svarar rätt på 40% av frågorna kan förklaras av ett bra arbetsminne och en god allmän förståelse. En bristande avkodning ger dock konsekvenser för läsförståelsen, vilket i sin tur gör det svårt att uppges korrekta svar på frågor till en läst text.

Deltest 13. Hörförståelse

Eleven får svara på frågor till en uppläst text.

Carina har percentilvärde 39 för korrekthet. Carina svarade rätt på 60% av frågorna, medan genomsnittet för nivån är 67% korrekta svar. Resultatet visar inga svårigheter med hörförståelse.

Carina svarade rätt på 60% av frågorna till hörförståelsetestet, vilket är ett resultat som ligger högre än resultatet för läsförståelsen, 40%. Carina har således bättre hörförståelse än läsförståelse, där resultatet var betydligt lägre till följd av den bristande avkodningen. Hennes korrekta svar på frågorna ligger ojämnt fördelade mellan de 5 deltexterna, vilket kan bero på en bristande uppmärksamhet och koncentrationen i stunden.

Deltest 14. Begreppsförståelse

Carina har percentilvärde 92 för korrekthet. Hon kunde förklara 90% av begreppen, medan genomsnittet för nivån är 72%. Resultatet är inom området för inga svårigheter med begreppsförståelse.

Carina ligger betydligt högre för korrekthet jämfört med snittet. Vid utförandet av uppgiften skiftar hon mellan att antingen förklara begreppen med andra ord eller att sätta in dem i meningar som visar att hon förstått betydelsen av begreppen. Hon gör det tydligt och bra och det behövs inga följdfrågor för att förtydliga hennes svar. Begrepp hon svarar fel på är bland andra oförmögen och invitera, beroende på att hon inte är bekant med dem, enligt egen uppgift. Hon kan förklara begrepp som till exempel producera, skeptisk och kampanj. Sammantaget anses hennes begreppsförståelse vara mycket god.

Samlad bedömning av läs-, hör- och begreppsförståelse

Resultaten från deltesten läs-, hör- och begreppsförståelse visar att Carina har en nedsatt förståelse när hon tvingas avkoda texter själv. Hennes huvudsakliga strategi, fonologisk avkodning, har betydande brister som gör att läsförståelsen sviktar. Hon gör fel när hon avkodar och det tar lång tid för henne att ta sig igenom en text. Läsflytet fungerar inte tillfredsställande. Om hon i stället får lyssna till en text (hörförståelse) blir språkförståelsen bättre och hon får större möjligheter att uppfatta innehållet och svara rätt på frågor kopplade till texten. Hörförståelsen hos Carina fungerar bättre än läsförståelsen. Hon har även mycket bra begreppsförståelse. En reducerad läsförståelse, men en god hör- och begreppsförståelse indikerar avkodningssvårigheter. Carina har en bra språkförståelse om hon inte behöver avkoda texter själv.

Deltest 15. Diktamen

Stavningsfärdighet kartläggs med hjälp av diktamen. Testet mäter endast korrekthet. Eleven befinner sig på 0-percentilnivå. Hon klarade 31 procent av orden, medan genomsnittet för denna nivå är 77 procent. Resultatet visar betydande svårigheter.

Bedömning och utvärdering

Carina får ett lågt resultat på stavning vid diktamen. Hon tillämpar fonologisk ljudenlig stavning. Hon är osäker på när ord ska stavas med dubbelteckning. Hon visar också många morfologiska stavfel såsom särkrivningar. Andra stavfel hon gör är förväxling av vokaler, t.ex. e/a, och förväxlingar av konsonanter såsom b/v. Hon uppvisar även bristfällig stavning av oregelbundet stavade ord.

Carina har en delvis otydlig handstil. Hon formar några bokstäver fel, till exempel d och e, och "stänger" inte alltid vokaler som a och o, vilket gör att det ibland blir svårt att tyda det hon skrivit.

Vid jämförelse av resultaten på detta deltest och deltest 4 där eleven uppmanades att avkoda homofona nonord (nonsensord) visar det sig att korrektheten för de olika deltesterna är percentil 0. I deltest 4 skulle eleven använda sig av en fonologisk avkodningsstrategi, som visade sig ha stora brister vilket gav ett lågt resultat. I detta deltest kan många av orden inte skrivas med regler för grafem-fonem-kopplingar, eftersom de flesta av orden har oregelbunden stavning, vilket ställer till det för eleven.

Carina har, enligt texter inlämnade för bedömning i ämnet svenska, svårt att formulera grammatiskt korrekta meningar i en text. Detta tillsammans med en bristande stavning gör ibland att det är svårt att förstå vad hon vill uttrycka.

4. Sammanfattning och konklusion

Carinas styrkor är god begrepps- och språkförståelse. Hon visar att hon förstår innebörden av många begrepp och uppfattar innehåll i texter, när hon inte behöver avkoda själv. Hon har dessutom väl fungerande fonologiskt korttidsminne, acceptabelt arbetsminne och medelbra visuellt korttidsminne. Hon visar även en god förmåga att snabbt benämna siffror lagrade i långtidsminnet.

Carina bedöms dock ha stora svårigheter när det gäller ordläsningsfärdighet, läsflyt och läsförståelse. Utredningen visar att Carina behöver längre tid än genomsnittet för åldersgruppen att avkoda text. Hon använder sig huvudsakligen av fonologisk avkodning, fonemsystem, vid ordläsning och det gör att det tar lång tid för henne att läsa, vilket begränsar hennes läsflyt. Hon har mycket stora svårigheter att avkoda ord utan betydelse, dvs nonsensord. Hon har även svårigheter med ortografiskt igenkännande, att läsa helord, vilket också påverkar läsflytet negativt, och även stavningen. Hon stavar ofta ord ljudenligt och får därför svårt med stavning av oregelbundna ord. Hon behärskar inte dubbelteckning fullt ut och visar många särkrivningar.

Carina har inga inlärningssvårigheter, men med de bristande färdigheterna i läsning och skrivning får hon svårigheter att göra en god arbetsinsats utan anpassningar eller kompenserande arbetssätt.

Ordläsning, Fonologisk avkodning och Ortografiskt igenkännande:

Carina har betydande svårigheter vid Ordläsning (percentil 5), Fonologisk avkodning (percentil 0) och Ortografiskt igenkännande (percentil 4). Hennes huvudsakliga avkodningsstrategi är fonologisk avkodning, vilken i Carinas fall är en strategi med brister. Hon avkodar med en relativt god säkerhet när orden har en betydelse/ett innehåll, men det tar lång tid för henne att avkoda, vilket påverkar läsflytet negativt. Ord utan betydelse, dvs nonsensord som ställer höga krav på den fonologiska avkodningen, visade sig vara omöjliga för henne att avkoda. Detta kan få konsekvenser för henne att avkoda nya ord som är lågfrekventa och obekanta, till exempel ämnesord. Hon har även svårigheter med ortografiskt igenkännande. Hon har inte ett fullt utvecklat och automatiserat ordigenkännande, det vill säga klara ortografiska identiteter för ord i långtidsminnet, och får därför problem med en säker igenkänning av orden. Det tar tid för henne att plocka fram dem.

Fonemisk medvetenhet och Fonologisk avkodning:

Carina har måttliga svårigheter med Fonemisk medvetenhet (percentil 25) och betydande svårigheter vid Fonologisk avkodning (percentil 0), se ovan. Hon anses ha begränsade fonologiska färdigheter som gör att det tar lång tid för henne att avkoda ord eller läsa en hel text. Hennes färdigheter i hörförståelse är dock acceptabla (percentil 39). Carina bör därför hellre lyssna till texter än att avkoda själv för att undvika att förståelsen blir sämre på grund av osäker avkodning. Hennes goda språkförståelse är en styrka i den innehållsmässiga förståelsen.

Fonologiskt korttidsminne, Arbetsminne och Visuellt korttidsminne:

Hon har mycket bra Fonologiskt korttidsminne (percentil 88), acceptabelt Arbetsminne (percentil 37) samt medelbra Visuellt korttidsminne (percentil 55). Resultaten visar att Carinas minnesfunktioner är välfungerande och kan hjälpa henne vid avkodning, men också vid textproduktion, eftersom skriftspråkliga meningar ofta ställer höga krav på ett väl fungerande korttidsminne/arbetsminne. En bristande uppmärksamhet och koncentration kan dock ge henne svårigheter både vid avkodning och textproduktion.

Att skilja mellan ord och homofona nonord, Ortografiskt igenkännande och Diktamen:

Carina fick lågt resultat på deltestet Att skilja mellan ord och homofona nonord (percentil 0). Hon fick även lågt resultat på Ortografiskt igenkännande (percentil 4) och mycket lågt resultat på Diktamen (percentil 0). Detta visar att Carina har låg ortografisk kunskap. Hon har svårt att bedöma vilket ord av två som är rättstavat (igenkännande), beroende på osäkra ortografiska identiteter för ord. Hon har också svårt med stavning av ord (återkallelse) och är i behov av kompenserande hjälpmedel för korrekt stavning.

Läs-, Hör- och Begreppsförståelse:

Carina fick relativt lågt resultat på Läsförståelse (percentil 14). Resultatet på Hörförståelse visade sig jämförelsevis vara betydligt högre (percentil 39) och på Begreppsförståelse var

resultatet mycket bra (percentil 92). Carina bedöms ha en väl fungerande språkförståelse när hon får lyssna på texter i stället för att läsa själv. Begreppsförståelsen är en viktig del i att kunna förstå och ta till sig innehållet i en text. Det som kan ge negativa konsekvenser för läs- och hörförståelsen är eventuellt Carinas bristande uppmärksamhet och koncentration.

Konklusion och slutsats

Carina har under hela sin skoltid haft betydande svårigheter med avkodning och stavning. Hon lärde sig läsa sent i förhållande till jämnåriga kamrater och när kraven efter hand ökade blev det ett problem för henne. Trots många och långa specialpedagogiska insatser under skoltiden har läsutvecklingen inte varit tillfredsställande. Åtgärderna har inte haft avsedd effekt och framstegen har varit begränsade. Hon går nu i årskurs 9 och har fortfarande stora svårigheter, både enligt henne själv och undervisande lärare. Enligt lärares bedömning har hon inga inlärningssvårigheter. Hon har i många fall haft nytta av anpassat material för att överbrygga svårigheterna.

Omfattningen av lässvårigheterna bedöms vara stor. Hon har betydande svårigheter inom många delfärdigheter, såsom läsflyt, ordläsning, fonologisk avkodning (som är hennes huvudstrategi), ortografiskt igenkännande samt diktamen. Inom fonemisk medvetenhet har hon måttliga svårigheter. Alla dessa ses som primära indikatorer på dyslexi. Hennes lässvårigheter är bestående och har inte påverkats nämnvärt av specialpedagogiska insatser, trots att de varit omfattande, och hon har svårigheter med läsförståelsen. Hennes hörförståelse är jämförelsevis betydligt bättre än läsförståelsen, vilket är vanligt förekommande vid dyslexi.

Hon har ett gott fonologiskt korttidsminne och inga problem med snabb benämning av siffror. Hon bedöms inte ha några uttalssvårigheter. Hennes språkutveckling har varit normal och enligt vårdnadshavaren har inga andra familjemedlemmar uttalade svårigheter med läsning och skrivning.

Omfattningen av lässvårigheterna och den samlade bedömningen ger underlag att dra slutsatsen att Carina Carlsson har dyslexi.

5. Pedagogiska åtgärder

Resultaten i Logos visar att Carina bör stärka följande färdigheter: Läsflyt, läsförståelse, ordigenkänning, fonologisk avkodning samt stavningsförmåga.

Carina bör ges regelbundet specialpedagogiskt stöd för att stärka ovanstående färdigheter. En plan för detta bör göras. Genomgång av de hjälpmedel som finns tillgängliga på datorn tillsammans med speciallärare eller specialpedagog rekommenderas, så att Carina kan bli självständig i användandet av hjälpmedlen.

Rekommenderade allmänna åtgärder:

Insatser bör tas fram tillsammans med Carina utifrån hennes behov och förutsättningar. Sätt upp långsiktiga och kortsiktiga mål som följs upp regelbundet.

Carina bör få tillgång till inlästa läromedel i alla ämnen när det gäller faktatexter där innehållet ska läras in, men även annan inläst litteratur exempelvis via Inläsningstjänst eller Legimus. Detta för att lässvårigheterna inte ska påverka förståelsen. Förslagsvis kan Carina ha den skrivna texten framför sig och följa med i texten samtidigt som den läses upp för att stärka lästekniken och förståelsen.

Använd appar som Claro Speak, Prizmo Go eller Google translate för att fota av texter och få dem upplästa.

Erbjud anteckningsstöd, till exempel sammanfattningar av genomgångar. Carina bör tillåtas ta foto på tavlan med mobilen och eventuellt spela in genomgångar med förslagsvis Audio Note.

Carina bör få utökad tid vid läs- och skrivuppgifter.

Anpassningar vid provtillfällen, såsom förlängd tid vid skriftliga prov, möjlighet att komplettera muntligt i efterhand (alternativt muntliga prov) samt möjlighet att få frågor upplästa vid behov.

Läraren bör bortse från läs- och skrivproblematik vid bedömning eller betygsättning.

Allt som stärker lästeknik och lässäkerhet rekommenderas, även läsning på fritiden är viktig.

Rekommenderade åtgärder för speciallärare och främst svensklärare vid arbete med eleven

Åtgärder som stärker läsflyt:

Carina bör få jobba med texter på en lagom svår nivå, där hon känner igen många av orden ortografiskt. Hon bör ges tillfälle att stryka under svåra ord för att läsa dem noga fonologiskt, jobba med ändelser och böjningsformer mm, samt träna på att läsa långa och komplexa ord med

Rapporten är skriven av Carina Karlsson

stavelseindelning. Nya och okända begrepp bör förklaras. Hon bör träna läsflyt och korrekt intonation genom repeterad eller assisterad läsning där hänsyn tas till skiljetecken.

Åtgärder som stärker läsförståelse:

Carina bör få lagom svåra texter att läsa och få möjlighet att träna in strategier för att ta sig an en text, till exempel läsa rubriker och underrubriker, titta på bilder och läsa bildtexter, studera diagram och annat som stödjer texten. Hon bör stanna upp efter varje stycke för att kontrollera att hon förstått texten. Hon bör få möjlighet att lära sig olika anteckningstekniker i datorn eller på papper, samt skriva eller stryka under stödord. Läs olika typer av texter i olika genrer.

Åtgärder som stärker ordigenkänning:

Carina bör arbeta systematiskt med ord för att automatisera ordläsningen, dvs gå från fonologisk omkodning (ljudning) till ortografisk igenkänning (helordsläsning). Skrivning kan användas för att stärka ordens ortografiska identitet. Växla mellan att läsa med och utan tidsbegränsning. Arbeta med grupper av ord, t ex j-ljud, ng-ljud, tj-ljud, sj-ljud, dubbeltecknade ord samt ord som slutar med -ing.

Arbeta med att stärka associationen mellan ords fonologiska, ortografiska och semantiska identiteter. Använd både läsning och skrivning som stöd i processen. Prata om ordens betydelse. Lyssna på orden. Hur låter orden? Hur skriver man dem? Arbeta explicit och systematiskt med ord som har oregelbunden stavning.

Åtgärder som stärker fonologisk avkodning:

Identifiera stavelserna i orden och träna på att dela upp orden i stavelser vid avkodning. "Klappa orden" vid behov för att tydliggöra stavelserna. Arbeta med både "riktiga ord" och nonsensord för att stärka de fonologiska färdigheterna.

Arbeta med att medvetandegöra Carina gällande ordens uppbyggnad och fonologiska identitet. Identifiera den enskilda ljuden i orden. Skriv orden (fonem/grafem). Finns det ljud som skrivs med mer än en bokstav? Arbeta med grupper av ord med samma ljud, till exempel oregelbundet stavade ord såsom ord med sj-ljud eller tj-ljud.

Åtgärder som stärker stavningsförmåga:

Träna på att formulera och bygga ut meningar. Gör eleven uppmärksam på att ett ljud kan skrivas på olika sätt. Skapa tabeller och översikter. Träna fonologisk analys för stavning av ljudrätta ord, samt ortografisk igenkänning (helord) av oregelbundna ord.

Skapa ordlistor för olika teman. Använd översikter för meningsstartare och meningssammanbindare. Använd skrivmallar för olika genrer, t ex mallar för hur man skriver insändare, noveller eller reportage. Gärna med ett färdigt textexempel för att förtydliga kriterierna som gäller för en godkänd text.

Använd kompensatoriska hjälpmedel, till exempel dator med rättstavningsprogram (Stava Rex/Spell Right) och talsyntes (t ex Claro Read plus eller Claro speak). Tal-till-text. Ge stöd i planering och strukturering av uppgifter. Använd gärna datorprogram för tankekartor eller mindmaps.

Länktips:

Dyslexiförbundet: www.dyslexi.org

Specialpedagogiska skolmyndigheten: www.spsm.se

6. Kompletterande testning och återtestning

I dagsläget finns inget behov av kompletterande testning. Elevens läsfärdigheter kan eventuellt kartläggas på nytt i slutet av vårterminen 2024 inför överlämnande till gymnasiet. Undertecknad speciallärare ansvarar då för denna kartläggning. Speciallärare ansvarar även för att samtliga lärare informeras om hur de kan anpassa för Carina i undervisningen för att göra det möjligt för henne att nå/närma sig målen enligt kunskapskraven. Det sistnämnda förutsätter att vårdnadshavare godkänner att de undervisande lärarna får ta del av testresultatet.

7. Signatur och datum

Rapporten är skriven av Carina Karlsson, som är Logos-certifierad.

Datum/Stad

Signatur